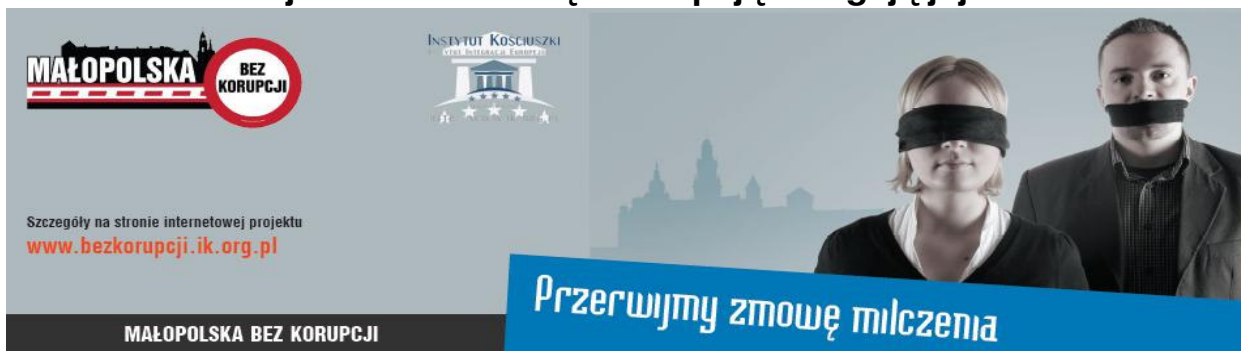

BRIEF

Konferencja "Media a zjawisko korupcji" czyli jak media walczą z korupcją i ulegają jej...

W dniu **15 maja 2008 roku** w siedzibie **Radia Kraków S.A.** (al. Słowackiego 22) odbyła się ostatnia już konferencja w ramach projektu „Małopolska bez korupcji”, realizowana przez **Instytut Kościuszki** oraz **Stowarzyszenie KATON**, przy wsparciu Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego pt.

„Media a zjawisko korupcji”

Konferencję poprowadziła **Izabela Albrycht – Dyrektor Wykonawczy Instytutu Kościuszki**. Wzięli w niej udział przedstawiciele mediów, organizacji pozarządowych, środowisk akademickich, prawniczych i medycznych, Izb Celnych, Urzędów Gmin Małopolskich, Urzędu Miasta Kraków oraz Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego, studenci dziennikarstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Papieskiej Akademii Teologicznej

Fot. Olga Plaze

Konferencję zainaugurował wykład **dr hab. Marii Magoskiej, pracownika naukowego Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, członkini Międzynarodowego Komitetu Socjologii Prawa ISA oraz Rady Fundacji Promocji Prawa Europejskiego**, która zaprezentowała dwie główne funkcje mediów. Pierwszą z nich stanowi tworzenie prospołecznych postaw i opinii publicznych. Druga funkcja to kontrolowanie przez media nadużyć, czyli pełnienie roli demaskatorskiej w imię dobra publicznego. Prelegentka stwierdziła, że informacje o sytuacjach korupcyjnych są medialnym towarem. Podkreśliła doniosłość pracy dziennikarza śledczego, polegającą na samodzielnym odkrywaniu nieznanych faktów przez dziennikarzy, reinterpretacji faktów oraz sprawozdawczości śledczej. Dziennikarstwo śledcze odbywa się na dwóch płaszczyznach, które nie są tożsame: na płaszczyźnie krajowej oraz lokalnej. W tym ostatnim przypadku ujawnianie uwikłań osób w korupcje jest tym trudniejsze, że korupcja taka występuje w silnych grupach interesów, gdzie patologie nakładają się na siebie. Jako rekomendację

BRIEF

dla zwalczania korupcji podała współpracę mediów i organizacji pozarządowych, których zadaniem jest monitorowanie władz. Taka rekomendacja wynika z niemożności podołania odkrywaniu zjawisk korupcji w społeczeństwie bez wsparcia organizacji pozarządowych. Dlatego niezbędne jest wytworzenie dodatkowych mechanizmów, gdzie obok wspierającej roli trzeciego sektora, znajdzie się także spójne prawo oraz dobrze wykwalifikowana służba cywilna. Dr Magoska zwróciła uwagę na tezę Ralfa Dahrendorfa, wedle której zmiany legislacyjne trwają kilka miesięcy, zmiany ekonomiczne kilka lat, a zmiany mentalności – kilkadziesiąt lat.

Fot. Olga Plaze

O *etyce mediów i samokontroli czwartej władzy* wykład wygłosił **dr Marek Chyliński, pełniący między innymi funkcję Prezesa Sądu Koleżeńskiego Izby Wydawców Prasy**. Stwierdził on, iż sytuacja dziennikarzy ulega zmianie. Uznał, iż środowiska medialne same powinny tworzyć normy oraz formułować proces samoograniczania się, tak aby nie stwarzać sytuacji, w której dziennikarze stanowią zaplecze władzy i polityków i są na ich usługi. Ekspert wskazał na różnorodne formy załamania się etyki dziennikarskiej: w Japonii są nimi plagiaty, w Niemczech funkcjonowanie fałszywych informatorów, natomiast w Polsce jest to podatność na korupcję i brak standardów prasy.

Jako rekomendację do samoograniczania się mediów, dr Chyliński przedstawił: dobre praktyki nie łączenia funkcji polityka i dziennikarza, indywidualną samokontrolę dziennikarzy, wyrażającą się w racjonalnej ocenie (co wypada a co dziennikarzowi nie przystoi) oraz tworzenie sądów koleżeńskich na wzór Sądu Koleżeńskiego Izby Wydawców Prasy, które mogłyby funkcjonować m.in. przy stowarzyszeniach dziennikarzy. Zwrócił również uwagę na funkcjonowanie różnorodnych reguł, kodeksów i standardów pracy przedstawicieli mediów oraz na zjawisko zrzeszania w środowiskach korporacyjnych, do których należy ok. 1500 dziennikarzy. Pozostała część pracowników mediów niezrzeszonych w organizacjach nie podpisuje zobowiązań etycznych, nie zobowiązując się tym samym do ogólnie ustalonych reguł. To zjawisko jest tym bardziej niebezpieczne, że w związku z brakiem przymusu i karności dziennikarzy w wypełnianiu swych obowiązków, rośnie liczba ofiar przestępstw prasowych, w szczególności pomówień oraz zniesławień. Zasady postępowania dziennikarzy ujęte są w ustawie o prawie prasowym, którego artykuł 12 nakazuje sprawdzić prawdziwość faktu a art. 10 nakazuje dziennikarzom służbę społeczeństwu i państwu. Interpretując orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 12 maja 2008 r. dr Chyliński stwierdził że dziennikarz musi być rzetelny i sumienny przy zbieraniu materiałów. Do momentu ustaleń Trybunału Konstytucyjnego podstawowym standardem była prawda i nie było przestępstwem w świetle prawa nierzetelne przedstawianie informacji. Prelegent zaprezentował standardy dziennikarskie, do których należą:

- rzetelność,
- obiektywizm – faktograficzność, bezstronność, neutralność,
- uczciwość – nieprzekupność, brak plagiatów, uczciwy sposób zdobywanie informacji, brak kryptoreklamy,
- szacunek i tolerancja – poszanowanie prywatności i dóbr osobistych,
- wolność i odpowiedzialność za treść oraz formę przekazu.

Jako przykłady dobrych praktyk zostały przedstawione standardy BBC, będące pierwowzorem etycznym dla mediów, a do których należą: dokładność, niezależność, bezstronność, zasada ukrywania kamer itp. przez dziennikarzy (ich wykorzystanie jest możliwe tylko rzadkich przypadkach

BRIEF

za pisemnym pozwoleniem), zakaz nagrywania rozmów telefonem komórkowym bez zgody nagrywanego. Kolejnym przykładem dobrej praktyki jest Kodeks Etyczny Reuters, za którego złamanie grozi zwolnienie z pracy, a który stanowi, że dziennikarzom nie wolno handlować papierami wartościowymi oraz nie wolno ujawniać źródeł informacji policji.

Tajniki warsztatu dziennikarza śledczego przedstawił **pan Witold Gadowski, Dyrektor TVP Kraków**. Stwierdził on, że dziennikarstwo śledcze jest po prostu „dziennikarstwem wnikliwym”. Zwrócił on uwagę na fakt, iż praca dziennikarza śledczego jest niebezpieczna, ale w Polsce nie jest tak niebezpieczna jak w Rosji czy w Białorusi (wystarczy nadmienić nazwisko Anny Politkowskiej), bowiem korupcja w Polsce jest korupcją detaliczną, na małą skalę – wielkoformatowa korupcja występuje w Rosji i w Niemczech, gdzie rozgrywane są duże przetargi ekonomiczne i polityczne. Zaznaczył, że trzeba rozróżnić dziennikarstwo śledcze z prawdziwego zdarzenia od dziennikarstwa śledczego będącego efektem dobrego wykorzystania informacji „przyniesionej” do redakcji.

Niecodziennym wydarzeniem była debata z udziałem redaktorów naczelnych krakowskich i ogólnopolskich mediów, wśród których znaleźli się:

- Witold Gadowski, Dyrektor TVP Kraków
- Maciej Zdziarski, Członek Zarządu Radia Kraków
- Dr Marek Palczewski, Członek Zarządu Głównego Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich
- Tomasz Lachowicz, Redaktor Naczelny „Gazety Krakowskiej”
- Piotr Legutko, Redaktor naczelny „Dziennika Polskiego”

Redaktor Naczelny Dziennika Polskiego Pan Piotr Legutko rozpoczął debatę zwracając uwagę na problem pauperyzacji zawodu dziennikarza oraz nietransparentność rynku medialnego, powiązanie mediów ze sferą biznesu, (nieodróżnialność reklamy i informacji), przy jednoczesnym występowaniu bezkrytycznego wręcz podejścia niektórych grup odbiorców do środowiska dziennikarza. Stwierdził, że istnieje potrzeba stworzenia niezależnej instytucji monitorującej media, która mogłaby być finansowana nawet z pieniędzy publicznych.

Dyrektor TVP Kraków, Pan Witold Gadowski uznał, iż nie mniej palącym problemem jest uzależnienie wydawców oraz mediów od polityków (zwłaszcza lokalnych) i grup interesów. Podkreślił, że zniesienie abonamentu tylko pogłębi tę słabość i zależność mediów lokalnych od lokalnych polityków. Zupełnie realne stanie się także wówczas zagrożenie komercjalizacją i „klientyzacją” mediów publicznych. Dyrektor TVP Kraków uważa, że istnieje potrzeba autolustracji w środowisku dziennikarskim, ponieważ jej brak doprowadza do asymetrii w traktowaniu różnych osób uwikłanych w „dziwne” układy. **Tomasz Lachowicz, Redaktor Naczelny „Gazety Krakowskiej”** stwierdził, że dziennikarze nie są asertywni w stosunku do wydawców, szczególnie w skali lokalnej. W Polsce panują wciąż towarzysko – polityczno – biznesowe układy.

Maciej Zdziarski, Członek Zarządu Radia Kraków S.A. zwrócił uwagę na dwuznaczny, komercyjny charakter informacji znajdujący swoje odzwierciedlenie w przechodzeniu młodych dziennikarzy z branży mediów do branży agencji PR. **Dr Marek Palczewski, Członek Zarządu Głównego Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich** zasygnalizował problem, jakim jest pokusa wynikająca z bliskich związków informator – dziennikarz.

Więcej informacji znajdziecie Państwo na stronie internetowej projektu www.bezkorupcji.ik.org.pl,

Za treść i zawartość niniejszej informacji odpowiedzialność ponosi Instytut Kościuszki – Instytut Integracji Europejskiej, poglądy w niej wyrażone nie odzwierciedlają w żadnym razie oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

Projekt „Małopolska bez korupcji” realizowany jest przez Instytut Kościuszki – Instytut Integracji Europejskiej wraz ze Stowarzyszeniem Katon przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej w ramach Programu Transition Facility 2005/017-488.05.01.03 „Intensyfikacja procesu wdrażania działań antykorupcyjnych w Polsce”.